

Zeszyty Naukowe Wydziału Ekonomii i Finansów
Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego
im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu
Studia Ekonomiczne, Prawne i Administracyjne
Zeszyt 1 (2023)
DOI <https://doi.org/10.24136/sepia.2023.004>

Grzegorz Grzebalski*

Pozycja i zdolność konkurencyjna UE względem USA i Chin

Streszczenie

W artykule omówiono jak na tle światowych potęg jakimi są USA i Chiny wypadła Unia Europejska pod względem pozycji i zdolności konkurencyjnej. Konkurencyjność została zbadana na podstawie takich wskaźników jak PKB. Wzięte pod uwagę zostały również rankingi konkurencyjności takie jak IMD, oraz ranking Doing Business.

Słowa kluczowe: konkurencja, konkurencyjność, UE, USA, Chiny, Unia Europejska, Stany Zjednoczone

WSTĘP

Celem artykułu jest określenie pozycji i zdolności konkurencyjnej Unii Europejskiej względem dwóch mocarstw gospodarczych jakimi są USA i Chiny. Czy państwa należące do Unii Europejskiej stanowią konkurencję dla mocarstw gospodarczych jakimi są USA i Chiny? UE składa się z 27 krajów, z których każdy posiada oddzielną gospodarkę na różnym poziomie rozwoju, więc może wystąpić dysproporcja między tymi krajami, co może wpłynąć na wskaźniki określające jej konkurencyjność na tle mocarstw jakimi niewątpliwie są USA i Chiny.

1. KONKURENCYJNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA – UJĘCIE TEORETYCZNE

Konkurencja międzynarodowa jest pojęciem niejednoznacznym stąd mnogość definicji. Jedną z definicji wskazuje iż: „Konkurencyjność postrzega się tu jako źródło dobrobytu narodowego, czyli trwałą poprawę standardów życia,

* Student studiów II stopnia, kierunek Finanse i Rachunkowość, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Wydział Ekonomii i Finansów, e-mail: grzgrz2000@gmail.com

przejawiającą się wzrostem realnych dochodów ludności w długim okresie. Tak więc międzynarodową konkurencyjność gospodarki opisuje się jako zdolność w warunkach wolnego handlu i uczciwej konkurencji do produkcji i sprzedaży dóbr i usług, które wygrywają konkurencję na międzynarodowym rynku, przy jednoczesnym wzroście realnych dochodów ludności w długim okresie” (Carbaugh, 2000, s.10).

Międzynarodową konkurencję dzielimy na dwa rodzaje: międzynarodową zdolność konkurencyjną (konkurencyjność czynnikowa) oraz międzynarodową pozycję konkurencyjną (konkurencyjność wynikową). Zdolność konkurencyjna jest także zwana konkurencyjnością czynnikową, gdyż ocenia się ją na podstawie wielu czynników opisujących wielkość, strukturę i wykorzystanie zasobów produkcyjnych, system społeczno-ekonomiczny, politykę ekonomiczną rządu oraz międzynarodowe otoczenie gospodarcze. Wszystkie te elementy decydują o możliwościach konkurowania na rynkach zagranicznych i osiągnięciu przez daną gospodarkę określonej pozycji konkurencyjnej. Pozycja konkurencyjna jest z kolei zwana także konkurencyjnością wynikową, ponieważ wskazuje ona na osiągnięty przez dane państwo poziom rozwoju gospodarczego oraz znajduje odzwierciedlenie w poziomie dochodu narodowego, efektywności wykorzystania czynników wytwórczych czy pozycji w handlu zagranicznym.

Rozpatrując konkurencyjność przedsiębiorstwa jako umiejętność konkurowania, a więc działania i przetrwania w konkurencyjnym otoczeniu, proponuje podział na:

- konkurencyjność *ex post*, czyli obecną pozycję konkurencyjną, która jest skutkiem zrealizowanej strategii konkurencyjnej i strategii konkurencyjnej rywali,
- konkurencyjność *ex ante*, czyli przyszłą (prospektywną) pozycję konkurencyjną, która jest określona m.in. przez relatywną (czyli odniesioną do umiejętności rywali) zdolność przedsiębiorstwa do konkurowania w przyszłości, a więc przez jego potencjał konkurencyjny (Gorynia, 2001, s. 172–179).

2. RANKINGI KONKURENCYJNOŚCI

2.1 Ranking największych państw według PKB

PKB jest jednym z lepszych wskaźników opisujących poziom rozwoju kraju a co za tym idzie jak dany kraj jest konkurencyjny na świecie. Produkt krajowy brutto (PKB, ang. *gross domestic product, GDP*) – jeden z podstawowych mierników efektów pracy społeczeństwa danego kraju stosowany w rachunkach narodowych. PKB opisuje zagregowaną wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych przez narodowe i zagraniczne czynniki produkcji na terenie danego kraju w określonej jednostce czasu, najczęściej w ciągu roku (Taylor, Mankiw, 2009, s.30).

Tab. 1. Lista państw według PKB (w milionach USD)

Poz.	Państwo	1960 r.	1970 r.	1980 r.	1990 r.	2000 r.	2010 r.	2018 r.
1	USA	543 300	1 073 303	2 857 307	5 963 144	10 252 345	14 992 053	20 494 100
—	Unia Europejska	359 004	855 493	3 862 403	7 578 747	8 910 187	17 009 615	18 756 101
—	Strefa euro	245 447	641 661	2 957 969	5 871 572	6 484 574	12 651 388	13 675 600
2	Chiny	59 716	92 603	191 149	360 858	1 211 347	6 087 165	13 608 152
4	Niemcy	b.d.	215 022	946 695	1 764 968	1 949 954	3 417 095	3 996 759
5	Wielka Brytania	72 328	130 672	564 948	1 093 169	1 648 269	2 452 900	2 825 208
6	Francja	62 651	148 456	701 288	1 269 180	1 362 249	2 642 610	2 777 535
8	Włochy	40 385	113 021	475 683	1 177 326	1 141 760	2 125 058	2 073 902
14	Hiszpania	12 072	41 271	149 776	310 775	415 223	1 094 499	1 426 189
17	Holandia	12 277	38 165	195 152	318 331	416 443	846 555	913 658
21	Polska	b.d.	b.d.	b.d.	65 978	171 886	479 321	585 783
22	Szwecja	14 843	37 597	140 245	258 443	260 159	488 909	551 032
23	Belgia	11 659	26 849	127 508	206 431	237 905	483 548	531 767
27	Austria	6 593	15 373	82 059	166 463	196 800	391 893	455 737

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Bank Światowy <http://wdi.worldbank.org/table/4.2> [Data dostępu 29.11.2022r.]

Jak można się było spodziewać państwami z największym PKB nominalnym są USA i Chiny, jednak jeśli weźmiemy pod uwagę Unię Europejską jako jeden podmiot posiada ona PKB prawie tak samo duże jak Stany Zjednoczone oraz o ponad 25% większą od Chin (gospodarka Chin produkuje praktycznie tyle samo PKB co tylko kraje strefy Euro razem wzięte). Jeśli jednak przyrównamy osobno państwa należące do Unii to zobaczymy jaka przepaść jest między tymi mocarstwami a krajami Unii. Niemcy jako kraj produkujący największe PKB z krajów europejskich mają je na poziomie niespełna ponad 25% PKB Stanów Zjednoczonych. Ledwie 5 krajów z Europy posiadało PKB na poziomie ponad biliona dolarów, co pokazuje jak ciężko krajom z Europy w pojedynkę konkurować z tymi dwoma hegemonami i że jedyni pod postacią Unii Europejskiej są w stanie z nimi konkurować.

2.2 IMD światowy ranking konkurencyjności

IMD, czyli międzynarodowy instytut zarządzania rozwojem w Lozannie, jest organizacją prowadzącą corocznie ranking 63 najbardziej konkurencyjnych krajów na świecie. Jest to bardzo drobiazgowy ranking ponieważ uwzględnia 333 kryteria konkurencyjności krajów. (*IMD World Competitiveness Ranking 2022*). IMD wyróżnia 5 najważniejszych rankingów którymi bada się konkurencyjność: ranking ogólny, ranking wyników ekonomicznych kraju,

ranking efektywności rządu, ranking wydajności biznesowej oraz ranking poziomu infrastruktury.

Tab. 2. Ranking ogólny konkurencyjności według IMD

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022
USA	13	14	20	16	17
Chiny	1	3	10	10	10
UE	-	-	-	-	-
Niemcy	15	17	17	15	15
Francja	28	31	32	29	28
W. Brytania	20	23	19	18	23
Włochy	42	44	44	41	41
Hiszpania	36	36	36	39	36
Holandia	4	6	4	4	6
Szwecja	9	9	6	2	4
Polska	34	38	39	47	50
Belgia	26	27	25	24	21
Austria	18	19	16	19	20

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IMD World Digital Competitiveness Ranking 2022 [Data dostępu 29.11.2022r.]

Mimo tego, że Chiny i USA mają najwyższe PKB na świecie to jeśli uwzględnimy ostatnie 5 lat oraz kryteria, które sprawdza Międzynarodowy Instytut Zarządzania Rozwojem w Lozannie, to Chiny znajdują się w pierwszej 10 świata, chociaż od 3 lat jest to 10 miejsce. Stany Zjednoczone radzą sobie w tym aspekcie dużo gorzej niż można było zakładać, ponieważ znajdują się dopiero w drugiej dziesiątce. Mimo wyników, które można by ocenić jako poniżej oczekiwań w stosunku do Chin i USA to i tak wyglądają lepiej niż około 90% krajów europejskich. Wśród wybranych krajów tylko Holandia i Szwecja są bardziej konkurencyjne względem tych dwóch mocarstw oraz Niemcy, które osiągają podobne wyniki do Stanów Zjednoczonych. Dużym zaskoczeniem mogą być tak niskie miejsca Francji oraz tak wysokie Austrii. Warto dodać, że w 2022 roku Dania Lideruje w tym rankingu

Tab. 3. Ranking wyników ekonomicznych według IMD

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022
USA	2	2	7	4	4
Chiny	1	1	2	5	3
UE	-	-	-	-	-
Niemcy	12	9	5	3	5
Francja	30	34	32	28	17
W. Brytania	45	22	24	26	23
Włochy	47	53	42	39	41
Hiszpania	31	29	31	42	36
Holandia	6	13	1	2	19
Szwecja	24	21	22	16	21
Polska	18	18	29	27	29
Belgia	44	37	25	24	14
Austria	17	20	15	20	24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IMD World Digital Competitiveness Ranking 2022 [Data dostępu 29.11.2022r.]

Konkurencyjność USA i Chin pod względem wyników ekonomicznych wygląda całkowicie przewidywalnie, zajmują wysokie miejsce w rankingu, co usprawiedliwia tak wysokie PKB. Z krajów Europejskich tylko Niemcy nie zostają w tyle oraz Holandia w latach 2018, 2019, 2020. Pozostałe wybrane kraje znajdują się w drugiej dziesiątce poza Hiszpanią oraz Włochami, czyli krajami posiadającymi wątpliwą stabilizację gospodarczą, ponieważ są to kraje, które większość dochodów pozyskują z szeroko rozumianej turystyki.

Tab. 4. Ranking efektywności rządu według IMD

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022
USA	46	35	37	27	29
Chiny	26	23	26	28	27
UE	-	-	-	-	-
Niemcy	19	22	24	23	21
Francja	39	48	46	39	40
W. Brytania	18	19	18	19	26
Włochy	53	53	57	55	54
Hiszpania	38	40	44	49	50
Holandia	8	9	11	12	12
Szwecja	11	16	14	9	9
Polska	40	44	43	56	56
Belgia	35	36	35	37	33
Austria	32	28	25	29	34

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IMD World Digital Competitiveness Ranking 2022 [Data dostępu 29.11.2022r.]

Stany Zjednoczone oraz Chiny według IMD nie słyną z najbardziej efektywnych rządów, ponieważ plasują się w środku rankingu IMD pod względem efektywności rządu (klasyfikowane są 63 najbardziej konkurencyjne kraje świata). Mimo słabych wyników opisanych wyżej mocarstw świat kraje europejskiej nie wypadają na tym polu dużo lepiej. Wyjątkami są Szwecja i Holandia, które balansują w badanym okresie na granicy pierwszej i drugiej dziesiątki rankingu. Niemcy i Wielka Brytania jak przystało na kraje aspirujące do bycia mocarstwami światowymi zajmują zbliżone miejsca do Chin i Stanów Zjednoczonych. Pozostałe wybrane kraje osiągają wyniki dużo poniżej krajów, do których powinni dążyć. Dużym zaskoczeniem jest dopiero 40 miejsce Francji, może to być pokłosiem dużej ilości zamieszek, które odbywały się w kraju, a głównie w Paryżu.

Tab. 5. Ranking Wydajności biznesowej według IMD

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022
USA	15	15	18	17	15
Chiny	12	11	14	10	12
UE	-	-	-	-	-
Niemcy	19	26	25	23	21
Francja	31	38	43	36	35
W. Brytania	21	31	20	19	28
Włochy	44	42	45	35	34
Hiszpania	42	39	42	39	40
Holandia	6	4	4	4	3
Szwecja	4	6	3	2	2
Polska	37	36	40	57	58
Belgia	23	28	22	20	19
Austria	14	17	16	18	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IMD World Digital Competitiveness Ranking 2022 [Data dostępu 29.11.2022r.]

W stosunku do pracy rządów Chin i Stanów Zjednoczonych to biznes prowadzone na terenie tych krajów są dużo wydajniejsze chociaż nadal nie jest to czołówka światowa. Chiny oraz USA w badanym okresie tylko raz znalazły się w pierwszej dziesiątce (Chiny w 2021 zajęły 10 miejsce). Wynik tego badania pokazuje, że nie jest prosto prowadzić działalność gospodarczą w tych największych mocarstwach. Po raz kolejny większość wybranych krajów z Starego Kontynentu notuje gorsze lub dużo gorsze wyniki niż wyżej wymienione kraje. Wyjątkiem od tej reguły po raz kolejny jest Holandia i Szwecja, które poza pojedynczym przypadkiem cały czas zajmowały miejsca w pierwszej piątce. Wyniki zbliżone do poziomu Chin i Stanów Zjednoczonych notują z wybranych europejskich krajów tylko Belgia, Austria i Niemcy, czyli poza Niemcami kraje, które nie przychodzą nam pierwsze na myśli jak mówimy o ważnych krajach dla Europy. Za duże negatywne zaskoczenie znowu można uznać Francję,

która zwykłemu Polakowi kojarzy się jako dobre miejsce do rozpoczęcia i prowadzenia biznesu.

Tab. 6. Ranking poziomu infrastrukturalnego według IMD

Kraj	2018	2019	2020	2021	2022
USA	19	16	22	18	21
Chiny	1	1	5	6	7
UE	-	-	-	-	-
Niemcy	11	10	11	10	9
Francja	12	9	13	15	15
W. Brytania	10	14	12	13	18
Włochy	31	32	30	30	31
Hiszpania	27	26	26	26	25
Holandia	9	8	9	7	5
Szwecja	5	4	1	2	3
Polska	34	36	35	42	43
Belgia	20	21	19	19	20
Austria	14	11	10	12	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie IMD World Digital Competitiveness Ranking 2022 [Data dostępu 29.11.2022r.]

Tak wysoki poziom infrastruktury w Chinach nie jest niczym dziwnym, ponieważ jest to jeden z pierwszych krajów, jakie wielkie koncerny biorą wybierają na swoje zagraniczne fabryki, które będą gwarantować wysokiej jakości produkty niskim nakładem finansowym. Tak niska pozycja USA w tym rankingu to zasługa rozwarstwienia w poziomie życia, a co za tym idzie też infrastruktury między bogatym i wysoce rozwiniętym wschodem a pozostałą częścią kraju. Warto też zauważyć, że Stany Zjednoczone posiadają Alaskę, gdzie ważniejsze niż poziom infrastruktury, jest jej wytrzymałość na temperatury oraz fakt, że w dużej części tego stanu jest ona wysoce prymitywna.

2.3 Doing business

Wskaźnik łatwości prowadzenia działalności gospodarczej (wskaźnik Doing Business) – miernik swobody działalności gospodarczej, opracowany przez Bank Światowy. Wyższa pozycja w rankingu wskazuje lepsze, zazwyczaj prostsze, przepisy regulujące sprawy związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa oraz silniejszą ochronę własności przez prawo. Badania empiryczne zlecone przez Bank Światowy wykazały, że poprawienie tych regulacji ma bardzo silny wpływ na wzrost gospodarczy.

Tab. 7. Ranking łatwości prowadzenia działalności gospodarczej

Poz.	Kraj	Poziom DB
4	Dania	85.3
6	USA	84.0
7	Gruzja	83.7
8	W. Brytania	83.5
9	Norwegia	82.6
10	Szwecja	82.0
22	Niemcy	79.7
27	Austria	78.7
30	Hiszpania	77.9
31	Chiny	77.9
32	Francja	76.8
40	Polska	76.4
42	Holandia	76.1

Źródło: Doing Business 2020 Comparing Business Regulation in 190 Economies, 2020, s. 4 [Data dostępu 29.11.2022r.]

W ranking Doing Business w przeciwieństwie do rankingu wydajności prowadzenia biznesu prowadzonego przez IMD USA (6 miejsce) wypadło dużo lepiej w rankingu Doing Business, zaś Chiny za to przeciwnie dużo gorzej (31 miejsce). Z krajów należących do Unii Europejskiej w 2020 roku bardzo łatwo prowadziło się biznes w Danii (4 miejsce), Wielkiej Brytanii, Norwegii, Szwecji i co zaskakujące Gruzji, która uplasowała się na 7 miejscu. Negatywnym zaskoczeniem natomiast jest pozycja Holandii, która we wszystkich krajów wybranych z rankingu IMD w każdym z rankingów wypadła dobrze, bądź bardzo dobrze, a jeśli chodzi o ranking Doing Business wypadła bardzo słabo zajmując dopiero 42 miejsce na świecie.

PODSUMOWANIE

W wyniku przeprowadzonych analiz można dojść do wniosków, że Chiny i USA są bardzo konkurencyjne jeśli chodzi o aspekty ekonomiczne i w tej dziedzinie ciężko, a nawet można powiedzieć, że jest to niemożliwe, żeby znaleźć pojedyncze europejskie państwo, które mogło by konkurować z tymi hegemonami ekonomicznymi. Jeśli natomiast potraktujemy wszystkie gospodarki krajów Unii jako jedno, to już sytuacja wygląda dużo lepiej. Gorzej wygląda sytuacja Chin i USA, jeśli chodzi o inne aspekty, takie jak: wskaźnik Doing Business, infrastrukturę, efektywność rządów oraz wydajność biznesów. W tych aspektach kraje należące do Unii nie odbiegają, a nawet niektóre kraje są lepsze do dwóch największych mocarstw. Bardzo ciekawy jest fakt, że mimo stosunkowo małych rozmiarów Szwecja i Holandia w tych rankingach wypadła dużo lepiej niż od USA i Chiny. Jak można się było spodziewać Niemcy i Wielka Brytania miały porównywalne wyniki jak wyżej wymienione kraje. Jak można się było spodziewać kraje, pokroju, Polski są daleko w tyle za największymi krajami na świecie. Rozczarowują

była pozycja Francji w rankingach, którą wiele osób postrzega jako jednego z ważnych graczy na arenie międzynarodowej.

BIBLIOGRAFIA:

1. Bank Światowy, <http://wdi.worldbank.org/table/4.2>
2. Carbaugh R.J. (2000), *International Economics 7th Edition*, South Western College Publishing, Cincinnati.
3. Doing business 2020, Raport 2020, <https://archive.doingbusiness.org/en/reports/global-reports/doing-business-reports>
4. Gorynia, M., (2001), *Luka konkurencyjna – koncepcja i metodyka badań*, [w:] E. Skawińska (red.), *Konkurencyjność podmiotów gospodarczych w procesie integracji i globalizacji*. Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej, Nr 32.
5. IMD, (2022) World Competitiveness Ranking 2022, <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness/>
6. Taylor M., Mankiw G., (2009), *Makroekonomia*, Warszawa: PWE, 2009.

Position and Competitive Ability Of the EU Relation to the US and China

Abstract

Paper discussed the how the European Union fared in terms of position and competitive ability against the background of world powers such as the USA and China. Competitiveness was examined on the basis of indicators such as GDP. Competitiveness rankings such as IMD and the doing business ranking were also taken into account.

Keywords: competition, competitiveness, European Union, USA, United States, China